

VII. ÉVFOLYAM.

MEGJELNIK MINDEN VASARNAP.

1913. 49. szám.

Budapest, deczember 7.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkesztő és kiadója
a M. kir. Csendőrségi Zsebkönyv
szerkesztő bizottsága.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . 12 korona

Félévre . . . . . 6 korona

Negyedévre . . . 3 korona

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkeszti és kiadja a M. kir. Csendőrségi Zsebkönyv szerkesztő-bizottsága.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Félévre — 6 korona.
Egész évre 12 korona. Negyedévre 3 korona.

Megjelenik
minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, IV. Egyetem-utca 4. sz.

A csendőrörsök közigazdálkodása.

Írta: Argus.

Az örsök közigazdálkodásáról óhajtván szólni egyet-mást, nehogy valaki tapasztalatlansággal vádolhasson e téren, ha talán neki nem tetsző dologra is kiterjeszkedném, előrebocsátom, hogy a külszolgálatban, különféle örsökön és a megélhetés tekintetében változó viszonyok között, hosszabb időt töltöttem.

Nem akarok a dicsekvés gyanujába se keveredni s ezért nem térek ki arra sem, hogy a különféle helyeken s különféle, de legtöbbször igen gyenge anyagi viszonyok között levő örsöket fél-, egy- és kétévi ottlettem alatt, hogy tettük virágzóvá. Mindez ki fog tűnni az alább olvashatókból. Annyit azonban nem hagyhatok felemlítés nélkül, hogy a külszolgálatban töltött hosszabb idő alatt voltam pusztai, kis- és nagyközségbeli és városi örsökön. Voltam olyan örsön, a mely zöldséges, gyümölcsös kerttel és szántófölddel is rendelkezett, de voltam olyanon is, a melynek semmiféle ilyen vagyoni alapja nem volt, sőt a laktanya teljeseen kikövezett udvarán egyetlen csirkét sem lehetett tartani. Ezekon az örsökön próbacsendőr korom első napjától kezdve, részben mint közigazdálkodásvezető, majd mint másodaltiszt s végül mint örsparanesnok szolgáltam.

Volt tehát alkalmam elég, hogy a közigazdálkodás vezetésében és gyarapításában magamat kellőképen kipróbáljam s később ugyane tekintetben irányító befolyást gyakoroljak bajtársaimra, illetve alárendeltjeimre.

Elismert tény, hogy az intézőkörök egyik legjobb és legrésztencesebb intézkedése volt az örsökön való közigazdálkodás létesítésének elrendelése. S ha volnának is olyanok, a kik ellenkező véleményen vannak, azok sem vitathatják el, hogy a csendőrlegénység jó egészségének fenntartására és szolgálatképességének fokozására, egy jó anyagi viszonyok között levő és jól vezetett közigazdálkodás igen nagy és előnyös befolyással van.

Tudvalevő dolog, hogy a test erejének folytonosságát csak megfelelő jó és bő táplálkozás mellett lehet állandóan azon a fokozaton tartani, hogy az a mindenkinek, de különösen a csendőrnél előforduló s nagyon sokszor majdnem a teljes kimerülésig hatványozódó szellemi és

fizikai fáradságnak ellentállhasson. A rosszul táplált egyén a nehez és fárasztó szolgálatot csak rövid ideig bírja. Elgyengül, megbetegszik s csak tengődik az életlen keresztül. Ilyen állapotban nem esoda, ha a szolgálattól elmegy a kedve s érzéketlenné válik az iránt. S ha a rosszul való táplálkozás, akár a saját hibája — mint egyeseknél a fősvénységig menő takarekosság — akár a közigazdálkodás szegényes állapota következtében folytatódik, a teljes szolgálatképtelenséget is előidézheti.

De magának a csendőrlegénységnek anyagi viszonyai rendezettsége szempontjából is igen előnyös egy jól-rendezett közigazdálkodás, mert ilyen mellett ritkábban áll be s annak szükségessége, hogy a hiányos ellátás mellett, jobb táplálkozás céljából, külön is költségesnek kelljen. Már pedig ez nagy előny, mert az így kiadott összegeket más hasznos célra fordíthatja vagy megtakarítva kamatoztathatja.

Felültebb ajánlatos tehát, hogy az örsök közigazdálkodásainak minden tagja arra törekedjen, hogy a közigazdálkodást felvirágoztassa s folyton jó anyagi viszonyok között tartsa.

Az örsök közigazdálkodásainak vezetésére vonatkozó Cs—20. jelzetű Határozványok általában ismertetik mindazokat a tudni- illetve követnivalókat, a melyek szigorú szem előtt tartása mellett az örsök közigazdálkodása folyton jólábon tartható. Ezekre tehát nem is térek ki, inkább a gyakorlati életből szerzett ismeretelm alapján hozok fel egyet-mást, a miknek alkalmazása a közigazdálkodások jókarbantartására szintén előnyösnek fog mutatkozni, annál is inkább, mert majdnem minden örsön megvalósíthatók.

Miut tudjuk, vannak örsök, a melyeknek legénysége valóságos paradicsomi életet él a nélkül, hogy a közigazdálkodás gyarapítása és jólábon tartása tekintetében csak legkevésbé is megerőltetné magát. Ilyenek a nagy zöldséges kerttel, gyümölcsössel, esetleg szántófölddel is rendelkező falusi vagy pusztai örsök. Ezek úgyszólván mindent, a mi a konyhára szükséges, maguk termelhetnek, sertésüket, birkát és szazakra menő baromfit tarthatnak s ezekből nemcsak a mindennapi szükségleteiket elégíthetik ki bőségesen, hanem aladásra is jut s ekként vagyoni alapjuk gyarapodását is elősegíti.

Első magyar vill. erőre berend. hangsz. gyár. honvédség, valamint a m. kir. csendőrség szerződött szállítója és a Ludovika Akadémia házi hangsz. készítője, az Ocskai és a szabálmázt: Rákóczi t. árt. gyár. Budapest, Lánchíd-utca 5. Gyár: Ötötház-utca 2.

Ajánlja saját gyárában készült összes vonós és fúvó hangszereket és alkalmi részleteket. Harmonikák erős elpusztított hangokkal. Az összes hangszerek javítása olcsón eszközöltetnek. Argyeznek minden hangszert. Kérem, köldeték. Magyarországon legnagyobb vonós és fúvó hangszerek gyára.

STOWASSER JÁNOS esás árt és királyi udvari szállító, a cs. és kir. k. k. hadsereg, a m. kir. k. k. csendőrség szerződött szállítója és a Ludovika Akadémia házi hangsz. készítője, az Ocskai és a szabálmázt: Rákóczi t. árt. gyár. Budapest, Lánchíd-utca 5. Gyár: Ötötház-utca 2.

Mindezek daczára ezeken az őrökön előfordul, hogy az őrparancsnok és legénység változása, sőt egyetlen csendőr vagy altiszt távozása esetén is megváltozik a közgazdálkodás állapota. A termelés-, az időjárástól függetlenül, csökken: a baromfi, sertés stb. tenyésztése úgyszólván semmi hasznot nem hoz s így az addig virágzó közgazdálkodás folyton és folyton apad.

A városi, vagy a zöldséges-, gyümölcsöskerttel és szántófölddel nem rendelkező őrök legénységének már nagyobb gondot okoz a jól és olcsón való megélhetés elérése. Ezeknek minden tehetőségüket latba kell vetniök, hogy a napoutai piaczi bevásárlást, a csupán napi és egyéb bevételekből és az általánból átírt egyes összegekkel rendelkezésre álló vagyomból, fedezni tudják. Különösen a mostani drágaságban. Azonban téved, a ki azt hiszi, hogy a városi őrök közgazdálkodását nem lehet állandóan jókarban tartani. Lehet azt majdnem úgy, mint a mindennel ellátott falusi őröt, csak érteni kell hozzá.

Miután pedig az évek előtti olcsóbb életmód mellett is voltak nemcsak városi, de falusi őrök is, a melyeknek legénysége időközönként valósággal küzdött a szegénységgel s ugyanezen őrök más időben s más őrparancsnokok és legénység mellett, nemcsak a jó mód és gondnélküli élet tanyái voltak, de a közvagyon rész után még osztalékot is fizettek; és mivel ugyanezek az állapotok ezidőszerint is észlelhetők: a figyelmes szemlélő okvetlenül arra a meggyőződésre jut, hogy az őrök közgazdálkodási állapotának kitünő, jó, türehető vagy éppen alig türehető helyzetbe való kerülése nem csupán az időjárástól és attól függ, hogy az őr ingatlanokkal rendelkezik-e vagy sem és városban van-e vagy falun, hanem és főképen attól, hogy a közgazdálkodás tagjai törődnek-e a közgazdálkodás gyarapításával, vagy teljesen közömbösek az iránt.

Személyes tapasztalatból állithatom, hogy a közgazdálkodás jókarbantartására elsősorban az őr legénységének, a gazdálkodás érdekében való kölcsönös és soba nem szünő munkálkodása, azután a czélszerű beosztás, a fősvénységig sohasem jutó takarékoság, az olcsó bevásárlási források időszerű kikutatása és a lakossággal való jó egyetértés és tapintatos érintkezés nagy befolyással vannak.

Lásuk tehát első sorban is, hogy mit kell tenni azoknak az őröknek, a melyek zöldséges-, gyümölcsöskerttel rendelkeznek, hogy ennek czélszerű kihasználásával közgazdálkodásukat kitünő karban tartsák és gyarapodását fejleszszék.

Köztudomásu, hogy a föld termőképessége, a folytonos és hosszabb időn át való használat folytán, még trágyázás mellett is csökken. Az embernek pedig, hogy magának, a megélhetés mellett, hasznot is biztosíthasson, nemcsak a csökkenés ellen kell küzdenie, hanem egyenesen arra kell törekednie, hogy a föld termőképességét

emelje. Ezt pedig úgy érhetjük el, ha a földet, minden 5—6 évben ősszel, jó mélyen, 80—100 cm-nyire, megfordítjuk. Ez által a földet porhanyóvá tesszük, a haszontalan és veteményekre káros gyomoktól megtisztítjuk és azt a részét, a melynek termőképessége már csökkent, mindannyiszor pihent új talajjal cseréljük fel.

A tavaszi ilyen mély fordítás azért nem czélszerű, mert az alulról felkerült munkálatlan, úgynevezett vadföldet nem minden vetemény szereti s így abban az évben jó termésre nem számíthatunk. A fordításnál, ha csak tehetjük, igen előnyös a föld közé trágyát keverni. Ha más nincs, műtrágyát, de a szemégtödröbe évenként összegyűjtött szemét, hulladék stb. is igen jók a czéba. Egy-egy zöldséges kert ilyen módon való megfordítása és megtrágyázása pénzbe se kerül, mert maga az őr legénysége szabad óráiban, csupa szórakozásból és minden megerőltetés nélkül elvégezheti.

Egyik őrön igen szép eredményt értünk el a kert ilyen módon való megfordításával. Ősszel hozzáfogtunk magunk és a mikor csak ráértünk, egészen megfordítottuk, az elgyomosodott földet a taracktól s más a veteményre káros gyomoktól megtisztítottuk s ezeket elégettük. S az a föld, a melyben addig csak ujjnyi vastagságu zöldséget s alig 12—15 zsáknnyira rugó apró krumplit termelhettek elődeink, a következő évben már karvastagságu zöldséget és 38 zsák olyan krumplit termett, a melyből 18 zsákkal válogathattunk ki majdnem félkilós nagyságuakat. Ekkor már örültek a csendőrök, pedig ősszel a szokatlan nehéz munkát csak folytonos személyes jelenlétemmel és köztük való munkálkodás mellett tudtam elvégezni.

A gyümölcsfatenyésztés is nagyon kifizeti magát. A hernyóktól való tisztogatása oly csekély munka, hogy számba se jöhet, egyébként pedig alig kell vele foglalkozni, mégis hasznot hoz, mert a termése, akár házilag használjuk el, akár eladjuk, mindenképen jól értékesíthető.

Az értékesítésnél azonban praktikusnak kell lenni s egyes csendőrök oktalan szeszélyeit teljesen figyelmen kívül hagyva, a közérdek javára kell elintézni az értékesítést. Egyes csendőregének ugyanis nagyon szeretnek csemegézni, nyalánkoskodni. Ezért azt akarnák, hogy a termés, ha még annyi volna is, ne adassék el, hanem fogyasztssa el az őr maga, vagy a melyikből lehet, készítsenek befőttet, sokat.

Szerintem ez nem helyes gazdálkodás. A befőtt lehet nagyon jó egyes nyalánk embereknek, de előállításánál fogva drága is. Legalább ahhoz, hogy süttekkel való fogyasztásra, egy 4—5 főből álló őrnek egy ebédhez vagy vacsorához két üveggel is feltalaljanak, nagyon is drága csemegé.

Az se fizeti ki magát, mint egy őrön történt, hogy három jó termő barackfának összes termését részben az érés alatt elfogyasztották, részben pedig lekvárnak

Ha fáj a feje⁷ ne tétovázzék, hanem használjon azonnal **Beretvás-pastillát** mely 10 perc alatt a legmakacsabb migraint és fejfájást elmulasztja. — Ára K 1.20. — Kapható minden gyógytárban. Készíti **Beretvás Tamás** gyógyszerész **Kispesten**. Orvosok által ajánlva. Három doboznál ingy. postai szállítással.

Kanyarodó a Mészki-hágón.

Kaulkázus hegyei között. — A Kobi-hegy és a Terek folyón átvezető híd.

főztek ki. S az így nyert mintegy 15 liternyi barack-
lékvért egyesek még kenyérra kenve is fogyasztották,
csak hogy a következő évi termés hasonló módon való
felhasználásához az edények üresek legyenek. Szerintem
ez legkevésbé sem járul hozzá, inkább gyarmatos
nyelánkokodás, egészen végre pedig szándékos, sőt erő-
szakos pazarlás.

A következő évi termés felhasználásakor azonban már
én kerültem az őrsre és gondalkodásvezető voltam.
S dacára, hogy ekkor már csak két fa állott az őrs
rendelkezésére, mert a harmadik a szintén időközben
odahelyezett nő őrsparancsnoké lett, mégis 30 K ér-
tékű barackot álltam el a c mellett még egész érre
való baracklekvárt is tudtam főzteni. Természetesen
senki se ette kenyérra kenve és azt is beszámítottam mi
egyik torkoskodó és ózso társunknak szokása volt, hogy
az érés idején, nehogy a másik többet ehessen mint ő,
de leginkább, hogy észre ne vessék, már reggel 5 óra-
kor felkelt és a fára fölmászott, míg észre sem vették,
naponta lelte az éri kezdő barackot.

Az ilyen birtelen érő és könnyen romlandó gyümöl-
cset legjobb eladni. Lehet azt értékesíteni mindennél.
És így hasznot lát belőle az őrs, amúgy pedig jóformán
semmi haszna sincs, sőt a nem egyelő módon való
fogyasztás torzalkodást idézhet elő a legénység között.

Az őrs saját használatára csak az alma- és dióféléket
tanácsos eltenni. Helyes kezelés mellett és nem nagyon
hideg helyen az alma sokáig eláll, a dió pedig egész ta-
vaszig használható s mind a kettőt süteményekhez és
étel utáni csomagezéshez fel lehet használni a változa-
toosság kedvéért.

Mintán pedig gyümölcskertészet majdnem minden
közégben van, de ha nem volna is, gyümölcsfákat le-
het beszerezni magánosoktól s lehet tenyészteni va-
donozukból való átjuttatás által, tehát igen helyesen esze-
lekedzik minden őrsparancsnokság, ha ott, a hol hely
van rá, minél több, a falujnak megfelelő gyümölcsfát
ültet. A beszerzés kevésbe kerül, sőt, ha a laktanya-
bírnokossal egyetértően teszik, semmi se, mert
ez maga bekerzi. S ha ajtani nem tudna senki sem
az őrsön, mindennél van az őrs legénységének olyan
jó ismerőse (kertész vagy szőlőgazdák, aki, ha meg akarja,
ingyen ekopán barátságából olvazza a beajátást.

Mindazonkél pedig ne vezessen senkit az a nagyszok-
onására valló vélekedés, hogy munkájával, esetleges át-
helyezés esetén valószínű a javát mozdította elő. Mert ha
ott, a hol csak lehet, mindenki egyforma súlyt helyez
a közgazdálkodásnak ekképen való alapítására, még
át helyezés esetében se vállalhatnak kárt.

Egyenemely őrsön, a hol veteményes és gyümölcsös-
kert nincs vagy csak kevés területtel van, szokásban van

az őrs részére erre a célra s ezenfelül krumpli, ten-
geti stb. termesztés céljából is, kisebb-nagyobb darab
földet kibérelni. Másutt pedig az egyes földbirtokosoktól
kéremek felébe vagy harmadába pár hold földet.

Ezeknek ugye egyike minit másika lehet ugyan előnyös
az őrs közgazdálkodására, de tekintve hazánk eghajlati
viszonyait, ez az előny nagyon is problematikus, mégis
inkább káros, mint hasznos.

Károsnak állítok azért, mert nálunk a virradó
terület mindig az időjárástól van függővé téve, mert nem
vagyunk úgy bebiztosítva, hogy az esetleg hiányzó esőt
locsolással pótolhatnánk.

De az időjárástól függetlenül sem várhatunk az ily
kicsiny bérlet vagy vállalatból nagyobb hasznot, csak
akkor az esetben, ha a bérlet vagy másként nyert terü-
let a laktanya kertje szomszédjában vagy közelében van
és a legénység egyszer-más-szor maga is részi vehet
annak megművelésében. De ha távolabb valahol a
határban van a bérlet vagy vállalt terület s annak min-
den munkáját napszámosokkal s legfőképpen felügyelet
nélküli kénytelen az őrs végeznie, sokszor nagyon is
összezsugorodik a remélt haszon, sőt vannak esetek,
mikor rá is fizet az őrs.

Mint hogy pedig csak ritka őrsnek van olyan anyagi
viszonyok között levő közgazdálkodása, hogy a bár
csakély károsodást is meg ne érezze, a földbirtok vagy
telék, illetve harmadába való vállalat nem igen mond-
ható szerencsés spekulációnak. Különösen nem oly
csakély bérletnél vagy vállalatnál, a melyre egy őrs
képes. A bérletre nagyon sok esetben még azok a hiva-
tasos bérlet is ráfizetnek, a kik nagyobb területet bérel-
nek. Pedig ezek rendszerint magok munkálják, vagy
saját felügyeletük alatt munkáltatják. Emellett ha egyik-
féle vetemény nem is adja meg a kellő hasznot, viszont
a másikféle jól beérhet. Az ennél nyert haszon pótolja
a másiknál szenvedett kárt. Mégis, ha az első év rossz-
szul út be, azok is alig tudják kiheverni a kárt.

Mint azoknál fogva csak ott érdemes az őrsnek föld-
birtokot bérletelni, a hol — mint fentebb is említet-
tem — a laktanya közelében és esetleg kedvezményes
árban bérletelt vagy vállaltatja és nagyjából az őrs
legénysége szabad idejében a cselédséggel együtt mu-
kálthatja, vagy ha napszámosokkal is, de folyton felü-
gyelet alatt munkáltathatja. És ha az őrs legénysége
annak munkálthatja. És ha az őrs legénysége
kül minden igyekezet kárbevész.

És most térjünk át a sertés- és baromfi tartásra.

A sertés- és baromfi tartás az őrsnek legjobban kifit-
teli magát. Természetesen ott, a hol erre is megfelelő
baromfi-udvar, vagy a közelben alkalmas terület áll
rendelkezésre egyrészt, másrészt pedig, ha az őrs legény-

BUTOR

átláptérítési v. részletfizetésre legjelentősebb áron
EBERLETERO ÉS FUCHS TESTVÉREKNÉL
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KORUT 8. SZ.
Képes árjegyzék ingyen. : : Telefon 88—89.

BUTOR

Kaukázus hegyei között. — Postakocsi a kámauri kanyarodásokon.

sege és különösen a főzőnő mindezeket kelő szakértelmével képesek is gondozni.

A baromfiak közül a tyúk és gyöngytyúk az, amelynek tenyésztése legjobban ajánlható, mert mindenféle baromfi között ezek tenyésztése kerül a legkevesebbe s így aránylag a legtöbb hasznot is adja. Csak hogy ennek a tenyésztéséhez is érteni kell. És mivel a legénység nagyrésze ehhez is kereset, vagy éppen semmit sem ért, egy ebben járatos főzőnő megbecsülhetetlen szolgálatot tesz a közigazgatásnak. Ez tudja kiválasztani a tenyésztésre alkalmas tyúkokat és kakasokat, ért a tojások ültetésére alkalmasságának megválogatásához, a tyúk-ültetéshez a az elültetett tyúk, valamint a kikelt csirkék gondozásához és neveléséhez.

S míg egy szakértő főzőnő keze alatt valósággal virágzik a tyúktenyésztés, addig hozzá nem értő főzőnő kezelése mellett nem hogy szaporítani tudnak az állományt, de még a meglévők is elpusztulnak. Éneélfogva minden olyan űrs, a melyik elhelyezésénél fogva baromfi-tenyésztéssel foglalkozhatik, válogassa meg a főzőnőket és csak olyanokat fogadjon fel, a kiknek baromfi-tenyésztésben és a vele való elbánásban kellő jártassága van. Inkább adjon több bért egy eblez értő főzőnőnek, mint olyat fogadjon fel olcsóbban, a ki járatlan ebben. Mert előbbi a látszólag nagyobb bér mellett sok hasznot szerzhet az űrsnek, utóbbi azonban csak kárt okozhat.

A tyúktenyésztésnél az is fődolog, hogy mihelyt a csirkék annyira megnöttek, hogy a kakasokat ki lehet

meltszeni, azonnal metszessük ki a tenyésztésre hagyandókon kívül az összeset. Mert a fiatal kakasok attól kezdve, hogy a tyúkok iránt érdeklődni kezdenek, csak folytonos veszekedéssel és a tyúkok utáni azaladgálással töltve az időt, nehezen fejlődnek és soványok maradnak s így akár saját fogyasztásra, akár eladásra értéktelenebbek lesznek. A kappan azonban felváltva evéssel és pihenéssel tölti idejét s így szépen fejlődik és kövér lesz és eladásra is értékeesebb, saját fogyasztásra pedig kiadóbb és izletesebb lesz.

A baromfi-tenyésztésben járatos főzőnő könnyen elvégzi a kímetszést, de ha fogadott aszonynyal végeztetjük is, kifizeti magát.

A tyúktenyésztés azonban csak ott lehet előnyös a közigazgatásra, a hol az űrs legénysége folyton felügyeli az azzal foglalkozó főzőnőt. Mert bár itt is megvan belbizonyosodik ama magyar közmondás értelmezése: gazda szemé hízlalja a lovat. Egy rendes gazdának mindig tudni kell, hogy miye van és a miye van, hol van.

Egyik űrsön, 16 darab tenyészttyúk mellett és a legderekabb nyárban, a mikor t. i. a tyúk naponta tojik, folyton pénzért vették a tojást s míg csak rá nem vezettem őket, hogy a napi tojás-hozadékot a főzőnő lopkodja el és pénzért eladja nekik, nem voltak képesek rájönni. Mikor ezután minden este bezárták a tyúkólat s reggel az otthonlevők egyike-másikának felügyelete alatt vezte sorba és bocsátotta ki a főzőnő a tyúkokat,

a következő naptól kezdve már naponta 8—14 darab tojashozadék volt. El is ment a főzőnő hamarosan, pedig senki se vetette szemére előbbi eljárását.

Ői sem érdemes a tyúkenyésztéssel bibelődni, a hol a legénység arra törekszik, hogy a tenyésztesre hagyandókon kívül a többit detüro-borura elfogyaszssa.

Igaz, hogy a csirkebus bármikép is készíve ízletes. De a bótáplálkozáshoz szokott csendőrlégénységnek inkább csak csomegeül, mint jóllakásul való. Mert ha egy öt főből álló órs legénysége csirkepörkölttel, paprikással vagy sültcsirkevel akar jóllakni, akkor — a eselédekre is számítva — legalább is négy csirkét kell levágnatnia. Más különben éhen maradnak. Már pedig gazdaságosabb eljárás, ha a négy csirke árából két, esetleg három kilo marha- vagy sertéshúst veszünk, a mi egy egész napra való ellátásra elegendő. Bnnelfogva csak a változatosság szempontjából kell a csirkéket fogyasztani, a nagyjobb-részt azonban, különösen a kappanokat, eladni, mert igen szép pénzt kap érte az órs.

Ugyancsak így kell elbánni a tojással is: a felesleget gyűjteni és mikor jó ára van, eladni. Tízóraira vagy delutáni nasonmára főt tojást, vagy rántottát fogyasztani s ekként a távollevőket megkárosítani, nem férfias dolog. Annál kevésbé, mert az a nélkül is csekély összegű betétet a baromszori hőseges ellátáson felül még külön ellátást is igényelni nem lehet.

A lud-, kacsa- és pulyka-tenyésztés már nem ajánlható az órsoknak, meg ott se, a hol arra megfelelő hely és alkalom van. A lud és pulyka igen szép jövedelmet hoz ugyan és — kivált a nyári időszakban — nem is kerül sokba a tartása, de kicsikorában igen kényes jószág mindenképp és ha nem ismerik a vele való bánásmódot, könnyen és nagyjobb-részt elpusztul. Épen így vagyunk a kacsával is. Gólya, varjú, szarka elhorolja, ha csak allandou pisztort nem tartunk mellette. A kacsa ezenfelül igen sültet szármvas és minden pillanatban oltani kell, ha azt akarjuk, hogy szépen fejlődjen és kövér legyen.

Szóval annyira beveszi magát, hogy tartása az értékéből alig fedezhető.

Mindzeknél, ha a hasznot tekintjük, előnyösebb a sertéstartás.

Alig van órs, a melynek a sertésenyésztés módjában ne állna. Bnnelfogva minden órsán, sőt városokban is, a hol a sertéstartás és hizlalás meg van engedve, mindig előnyös egy anyasertést is tartani. Kisebb közsegekben, a hol a lakosság a tenyész- — ugynevezett magló — sertéseit naponta a esürhère bajtja, az órs is megteheti ezt. Maant pedig, vagy városokban, a hol ilyen nappali legelő nra volna, ha ügyes az órs legénysége, minde-nütt mála az órs-kerületben olyan helyet a

hol serteskoczáját, a szaporodáshol való jutalékrész fejében egész nyáron, sőt télen is eltartják. Mind a két eljárás oleaó. Ha esürhère bajtjuk, csak kevés legelő- és pasztorbert kell fizetni; ha tartásba adjuk, még kevesebbe kerül s emellett rendszeren olyan egyén kezelés alá kerül, a ki érti is a vele való bánásmódot. Csak arra kell törekednünk, hogy jófajta tenyész-sertést vegyünk.

Egyik igen rossz anyagi viszonyok között, ugyszóltán nyakig adósságban levő órs közzgazdálkodását egy ilyen jófajta tenyészsertés tartásával egészen fellendíttetem. Vettünk egy anyasertést február hóban négy malacozal 54 K-ért. Tavasszal kiadtuk tanyára oly megegyezés mellett, hogy az anya nyári szaporodásából, ha öt lesz, egy darabot, ha több lesz, két darabot adjunk a tartásért, azaz jobban mondvá a felügyletetért, mert szabadhelyen nyáron csak nagyon ritkán kell a sertést etetni. Semmi gondunk nem volt rá egész őszig. Őszszel a vett négy malacozot hizoba fogtuk, az anya nyári szaporodásából nekünk jutott négy darabot pedig — mert az ötödik a tanyásé lett — eladtuk 64 K-ért. Tehát teljesen ingyen kaptunk négy hízó és egy anyasertést.

Amellett ez utóbbi ugyanazon év decemberre két malacozot, a következő év nyáron újból hetet, őszre, illetve novemberre pedig kilencz malacozot hozott. Két év alatt ötször szaporított. Így két év alatt, a mellett, hogy ingyen hizónak valóval ellátott bennünket, még körülbelül 300 K tisztá hasznót is hozott nekünk.

Különbön is egy anyasertés eltartása, az általa adandó haszonhoz képest, számba se vehető csekélységbe kerül. A napi főzésnél mindig körül amyi hulladék, zöldség, zsíros mosogatólé, a melyből kevés korpával, apró főzött krumplival naponta eltartathatjuk. Az etetésnél azonban vigyázni kell. Tulmeleg vagy télen tulhideg táplálékot soha se adjunk neki. És vigyázni kell a szaporodásnál is. Nem szabad tulbő alomtnal ellátni, mert könnyen összenyomhatja benne a fiát. Télen azonban, mikor a kiesinyeket övni kell a hidegtől, hogy baj ne legyen, legjobb törekes szalmával almozni neki.

A malacozok értékesítésénél pedig arra kell törekedni, hogy huthos korában elvadászunk a tojtól és mindjárt el is adjuk az eladandókat, mert ekkor a legszobbok és legkapósabbak. A tojtól való elvadásztást ugyanis a malacoz nagyon megsínyli és ha akkor mindjárt el nem adjuk, eltartathatjuk még két hónapig is, meg se adnak fölbbet érte. Pedig a malacoz tartása már ekkor sokba kerül. Mert a jó sűrű korpa- vagy duna-moslék mellett naponta árpát is kell nekik adni, hogy el ne satnyuljanak. Az ekként való tartás pedig már sokba kerül. (Vége kov)

LEGOLCSÓBB ÉS LEGJOBB BESZERZÉSI FORRÁS.

Varrógép, kerékpár,
gramofon és lemezek

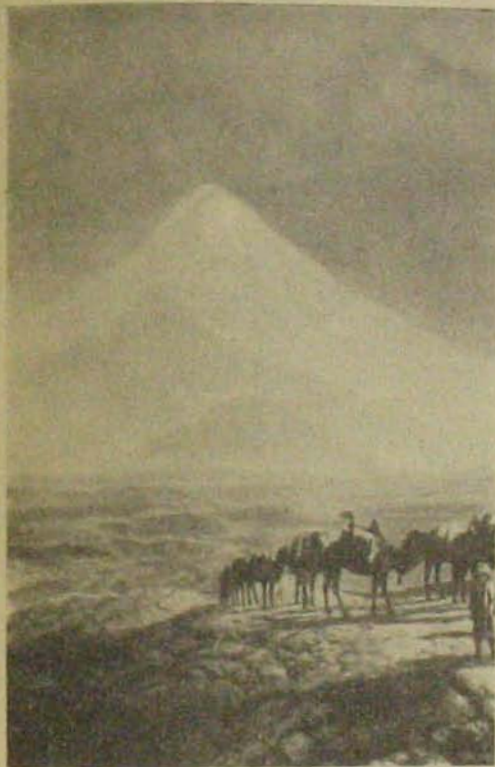
kedvező részletre Havonta 17 felvételek.
Mindenféle alkatrészek kaphatók.

Nagy javítóműhely. — Zománczó és nikkelező intézet. — Árjegyzék ingyen.

● ● KELEMEN ÉS TÁRSA, SZEGED. ● ●

Kaukázus hegyei között. — Az Ararat-hegy.

ÁLTALÁNOS ISMERETEK.

Egy angol utazó a százesztendőös Budapestről.

Csak a napokban ünnepelték meg Pest, Buda és Óbuda egyesülésének negyven éves jubileumát és ez alkalommal azok, kik Budapestet szeretik, önkénytelenül is visszapillantást vetettek Budapest közvetlen múltjára. Nem lesz talán ugyanez érdektelen, ha néhány év-tizeddel még hátrább tekintünk és az angol utazó, dr. Townson útleírását véve alapul, néhány adattal hozzájárulunk fővárosunk múlt századbeli történetéhez. Dr. Townson könyve, a melyet 1797-ben adott ki „Travels in Hungary” czímen Londonban, Magyarország történelmének tartalmazza s annak Budapestre vonatkozó része csak egy fejezete a műnek. A könyv általánosan szólva elég jóakarattal viseltetik irántunk, bár természetesen a kritikus szemé nem egy furcsaságra akad benne. Az alábbiakban közöljük mindazt, a mit szerzője az akkori Budapestről ír és végre a múlt század felsorolt némely hiányosságok még mind e mai napig orvoslásra szorulnak. De halljuk az író.

— A mikor az utazó Buda városába lép, az első benyomás a legkellemetlenebb, a mi csak elképzelhető. A városnak nincsenek erődítményei, de még városkapui sincsenek; az ember úgy vonul be Magyarország fővárosába, mint akármelyik faluba. A város előrészeiben nagyjából zsidók laknak s ezért a szemlélőnek rögtön szemébe tűnik e városrész nyomorúsága és nem nagy tisztasága. Ha számításba veszem azt az időt, a míg kocsim a vendégfogadóba ért, úgy a város legalább is három-négy mértfold hosszú. A mikor fővárosról be-

szélünk, úgy az azt képező három várost egynek kell tekintenünk, a mit csak a Duna választ el egymástól. Így számítva, a város elég nagyterjedelmű és tekintélyes számú lakossággal is bír; Pesten ugyanis tizenhat-ezer, Budán pedig mintegy husz-huszonkétezer lélek lakik. A legszebb köz- és magánépületek a városban találhatók. A királyi palota igen terjedelmes épületomb. Az invalidusok kórházát most kassármánynak használják és körülbelül ezer katona fér el benne. A parancsnok szíveségből az egész épületet megtekinttettem és az a benyomásom, hogy a legénység jó báziszmódban részesül. A kommandáns ezredébe zigeunerseket (csigányokat) nem vesz fel, a mi igen bölcse rendelkezés, nehogy a csavargók rendetlen szokásaikkal rossz példát mutassanak a legénységnek, a kik különben igen csekély zsoldot kapnak és nehéz szolgálataikat úgy látzák főképp a dícsőséget teljesítik. Mégis sokkal jobban élnek öt krajczart kiterő zsoldjukból, mint a hogy az ember elképzelné. A katonaság naponta három font rozskenyeret ingyen kap és ételmezesükhöz — a mi rendszerint két tál ételből áll — fejenként egy-egy garassal járulnak hozzá. A katonai kórház vezetése elég jó. Egyébként kórházak tekintetében a város rop-pant rosszul áll. Meg legjobban az egyetemi kórház, de ebben csak igen kevés, alig tíz-tizenöt beteg található elhelyezést. A városi kórház, a mit Burgers-Hospital-nak hívnak, azt hiszem, a legrosszabb Európában. Ha nem láttam volna saját szememmel, nem hittem volna el, hogy ilyen dolog létezhetik. Minden, a mi itt van: az épület, bntor, ápolók, nyomorult, bűzös és piszkos. Egy utott-kopott szobában nyolcz ágyat találtam, az egyedüli ablak pedig, a rekkenő hőség dacára, zárva volt. Az egyik ágyban fekvő alak arcát egészen ellop-ték a legyek s a mikor el akartam őket hajtani, egy beteg így szólt: „Hagyja kérem, ennek úgyis mindegy már, ez meghalt!”

Bizonyos, hogy II. József császár e kórházat soha sem látta, különben rögtön bezáratta volna, mivel ez valóságos inzultus az emberiség ellen.

Az egyetemnek gazdag alapítványai vannak és évi jövedelme huszezer fontra rug, a miből negyzezet a tanárok fizetésére fordítanak. A minden egyetemen szokásos tanárségeken kívül botanikai és közgazdasággal is rendelkezik. A tanszergyűjtemény elég jó és a természetrajzi múzeum, a mely Piller gyűjteményeit foglalja magában, bármely európai gyűjteménnyel egyenrangú. A könyvtárnak szép tágas csarnoka van, de nagyon kevés moderus tudományos munkával rendelkezik, bár könnyen hozzáférhető, de nem igen láttam, hogy látogatták volna.

A fűvészkert is szép, de kevés melegház van benne. A csillagvizsgálót a királyi palota egyik tornyában helyezték el. Színház kétféle van a magyar fővárosban. A budai eredetileg templom volt és jó előadásokat tartanak benne; a pesti kicsiny, berendezése és díszletei rendkívül szegényesek. Az előadások rendszerint német nyelven folynak, de az utóbbi pár évben magyar darabokat is játszanak benne.

Vasárnaponként a publikumot itt ép úgy, mint Bécsben, a bevezettek szórakoztatják. E mulatságok állatvadászokból állnak. Mikor én meglátogattam az arenát, két magyar bika viaskodott egymással, de a küzdelem csak rövid ideig tartott, mert az egyik sokkal erősebb volt. Aután következett a Raube Bear: a medve vadal. Az ilyen medvéket napokig élelem nélkül hagyják és ezért, mikor az arenába kerülnek, az éhség vaddá teszi

őket. Utánuk pedig egy ember birkózott egy ökrrel és majdnem porul járt volna, ha idejébe segítségére nem sietnek. Végül egy hatalmas oroszán jelent meg a porondon, de csakhamar viaszatért ketteczébe.

Más nyilvános mulatságot nem igen találtam, talán azért sem, mert nyár volt és az előkelő világ birtokain időzik. Legfeljebb azt említhetem fel, hogy a polgári lakosság vasárnap estétkint egyes korszakokban táncmulatságokat szokott rendezni. Mint a kontinens legtöbb városában, úgy itt is több-kávéházat találtam és az, a melyik szemben van a hajóhíddal, párját ritkítja Európában. A táncos elegánsan díszített nagy csarnokon kívül, a hol két-három billiárd-asztal található, még külön billiárd-teremmel is rendelkezik, nem dobonyzóok számára. Ezenkívül még néhány külön helyisége is van, a hol mulatságokat szoktak tartani. Az étkezés kitűnő.

Az itt uralkodó szokáshoz képest minden rendű és rangú nép látogatja a kávéházait. Puderész kabátu borbélyok, öreg kofák ép úgy, mint grófok és bárók itt fogyaasztják el kávéjukat vagy rosoliójukat.

Budának legnagyobb nevezetessége a többrendbéli fürdője. Az alacsonyabb sorsú nép közös medonczében fürdik: a vagyonosabbak kényelmes magánfürdőket vesznek. Ilyen közös fürdőkben együtt láttam fiatal lányokat és ifjakat, aggasztóanokai és gyermekeket, a czok közül némelyek egészen meztelenül füröltek, mások meg fügefalevél-szerű ruhával takarták el mezelenységüket. De, hogy egészen igazságos legyek, a hölgyek közül egy sem volt, a kin legalább alsószojnya ne lett volna, viszont a férfiak sorában elég sok akad, ki még uszónadrágot sem hordott: ketségtelenül ezt delikát érzésüktől tették függővé, vagy attól, hogy mikép áldotta meg őket a természet. Különben is a fullasztó nedves gőzben alig támadnak az emberben érzéki gondolatok, de meg az ott fáradozó sebész-borbély köpulyos és más munkája is leleltsza az ilyen érzéseket.

Óbudán már a rómainaknak is volt Sicambria néven telepük és így azt hittem, hogy lesz alkalmam régiéseket láthatni, annál is inkább, mivel Bécsben úgy állították, hogy ott külön épületben őrzik a pannóniai régiségeket. Ez azonban tévedés és mindaz, a mi a római korból megmaradt, gyalázatos módon van elszórva az egész városban. A legzsebb gyűjteményt még a Hoff Richter (városbíró) házában találtam.

Közel az óbudai romokhoz, láttam egy újabb keletű romot: a selyemgyár romjait, a mit csak néhány év előtt alapítottak. A gyár csak egy-két évig működött és már vagy nyolcz év óta nem dolgoznak benne. A télelenséget ép úgy, mint a magyar ipar pangását általában révc az ország polgárai a bécsi udvarnak tulajdonítják, a mely Magyarországot kolóniánsk tekint.

Épen itt tartózkodásom alkalmával tartották meg a pesti vásárt, mely a legnagyobb az országnban és nyolcznapig tart. Sok bécsi kereskedő utazott le ide portékáival. De a vásáron főképp mezőgazdasági termények s állatok, különösen lovak kerülnek forgalomba. Kis parasztllovak négy-öt fontért kaphatók, míg a hadseregnek megfelelő állatokért hét, egész tizenkét fontot is fizetnek. A vásári árusok csaknem kizárólag zsidók, görögök és örmények.

Katonákat igen gyakran verbuválnak a vásárokon. A verbunkosok buszarrulniát viselnek, csizmájukon rengeteg nagy sarkantyúkkal. Tánc közben sarkantyújukat összeverik, a mi az úgy is elég nagy zajt még nagyobbá teszi. A verbunkosok mulatságához csatlakoz-

nak a legények, a begedű szől, a táncz járja: így fogják meg az embereket Magyarországon. Az ipar a németek kezeiben van, míg a magyarok vagy katonák, vagy földmíveléssel foglalkoznak.

Pest vérosa lakossága számos gazdag polgárral gyarapodott 1784-ben, mikor is Pozsonyból több közhivatalt helyeztek át oda. Mikor a pesti polgárok e miatt szobrot akartak emelni II. József császárnak, ez a következő szavakkal tiltakozott ellene.

— Ha majd az előitéletek megszűnnek, ha mindenki egyenlő arányban és készséggel járul hozzá az állam szükségleteihez, ha igazi felvilágosultság, igazság, elismerés a paraszt iránt a földesúr részéről s megfordítva ha általános közmegegyezés fog uralkodni birodalomban, akkor érdemlem meg, hogy szobrot emeljenek, nem pedig azért, mert a polgárok az áthelyezett hivatalnokoknak drágább áron adhatják el boraikat és drágábban adják herbe házaikat.

Az angol utazó pír sorban még megemlékezik a Szép Juhászéhoz tett kirándulásáról és budapesti időzését a Rakosmezőn tett látogatásával fejezi be, a mihez a következő megjegyzést fűzi:

— Ha II. József megtekintette volna e mezőt és gondolkozott volna, hogy mily események folytak ott le, néhány hasznos útmutatást szerezhetett volna magának, hogy miképen kellene e felkes nemzet felett uralkodnia.

KÉPEINKHEZ.

Kaukázus hegyei között.

Lapunk egyik közeli számában, a Krim-félsziget ismertetésével kapcsolatosan, megemlékeztünk Kaukázusról, a Fekete- és a Káspi-tenger közé beékelt földterületről is, a mely vidék már az emberiség hőcsökora óta nagy szerepet játszott a világtörténelemben. Nyomát találjuk ennek úgy a szentírásban, mint a mythologiában.

Kaukázus örök hóval fedett hegységei között van az Ararat hegye, a melynek tetején jutott zátonyra a Noé bárkaja s itt várták be a bárka lakói az óriási vízőzön elhuzódását. A czukorszüvegáru óriási sziklatömeg ott áll változatlanul évezredek óta, büszkén emelkedve ki a magas fennsíkról, mintegy természetes határkövet képezve a lábánál elterülő három birodalom: Perzsia, Török- és Oroszország között.

Ugyanezek a Kaukázus hegyei között van a görög mythologia szerint az a szikla, a melyhez Zeus Prometheus, az istenek prófétiáját és tanácsadóját lánczolta büntetésből azért, mert ez ellopta tőle a tüzet (az emberiség reményét) s az isteni művészeknek itt kellett szenvednie azt a kegyetlen büntetést, hogy naponként egy keselyű kitepte a máját (a gonosz vágyaknak színhelyeit), a mely azonban minden éjjel újból kinőtt. Itt van Holothis, Kaukázus déli része, a melynek a ókorbeli Aietes nevű királytól a Jason által vezetett argonauták ellopták az aranygyapjút.

Az idők folyamán azonban sok minden megváltozott itt is.

A hajdan járhatlan vadonokat, a hol a hozzáférhetetlen sziklaszorosokban különböző néptörzsek buzódtak meg, ellenségek támadása elől még az ókorban, ma vasutak szelik át s automobílok közlekednek az északi és déli Kaukázus összekötésére épített mintegy kétszáz vörstányi útvonalon. A tenger partján felkapott üdülőhelyek emelkednek s a hegység legszebb pontjain fürdők

letesültek, divatos kirándulólhelylyé varázsolván a régen még vadon vidéket.

Kaukázus lakossága igen változatos. Hét-nyolczféle népfaj él itt, a melyek felett az orosz az ur és a pétervári kormány erős kézzel kormányozza őket, mert bizony egyes vad, hegyi törzsek még a hosszú orosz oralmom daczára sem akarnak oroszosa lenni. Sőt annyira nem kedvelik az orosz hódító politikát, hogy csak a sűrűn elhelyezett helyőrségekkel s a minden jelentékenyebb ponton állomásozó katonasággal tudják elnyomni az időközönként megújuló felkeléseket. Orosz katonákat tekintni mindenfelé, zsandárok vannak az országutak mentén felállítva s kozákok banyáznak minden jelentékenyebb városban, hogy az önézetükben változatlan és dzuzos népeket féken tartassák.

Csak így tudta az orosz ezt a természeti szépségeiben és anyagiakban is puratlanul gazdag területet a melynek egyes részei a jelen számunkban közölt kepekben bemutatjuk, a ma már hatalmas Oroszbirodalomba lassanként, de olváaszthatatlannal bekebelezni.

HIREK.

Törzsaltisztek rendszeresítése. A 17.151. é. n. 3. sz. honvédelmi miniszteri körrendelet szerint, ű császári és apostoli királyi Felső 1913. évi okt. hó 12. 9-en kelt legfelsőbb elhatározásával a m. kir. honvéd gyalog-, lovas- és tüzérsapatoknál egy újabb magasabb osztályú csapataltiszti állás rendszeresítését elrendelni méltóztatt. Ezen altisztek a törzsaltisztek gyűjtőneven jelölendők; elnevezésük a gyalog- és lovasapatoknál törzsörrmester, a tüzérségnél főtüzemester. A törzsaltisztek öltözete, fegyverzete és felszerelése általában ugyanaz mint az örmesteré (tüzemesteré). Rendfokozati jelek, három celluloid csillagon kívül egy 13 mm. széles mintázott aranyszírga selyem gallérszomsománya, melynek hosszkozepén 2 mm. széles fekete esik van beszőve és egy 6 mm. széles aranyaszomsománya, mely a selyemszomsománykától egy 3 mm. bézag által van elválasztva. Kardbojt és kardkötő ugyanaz, mint a rangosztályba nem soroló havidíjasoké. A törzsaltisztek a legenyebbéhez tartoznak és a „Szolg. Szab.” I. K. I. mellékletében a 2. rangszámozást kapják, azonban az ugyanazon rangszámozású rangosztályba nem soroló havidíjasok élé sorolnak.

Lázongó község. Az ungmegyei Köblér község görög-katholikus lakossága, az újonnan kinevezett papját, izgatás következtében, a templomba nem akarta beértesíteni. A pap az első istentiszteletet november 21-én a szerednyei óráról kivezényelt négy főből álló járőr vezetés alatt tartatta meg s miatta a templomban misztelt, odakünn mintegy 200 főre felszaporodott tömeg zúdult föl ellene. A mindinkább fenyegető magatartást foglaló tömeget a járőr feloszlatta és a felbujtók közül négyet elfogott. A felbujtók elfogatása után a rend helyre állott.

Egy örmester megdobatása. Ferencz Dénes csendőrz. örmester, november 21-én este Nagyberczán szolgálat közben, Zgánics Mihály ottani lakost közzrend elleni kihágáson tötten érve, azt hazamenetelre utasította. Zgánics távozás közben egy követ ragadott s azzal az örmestert fejbe dobva, könnyen megsebesítette. Tettes örmestert által elfogattott.

KÜLÖNFÉLÉK

A csodálatos szemüveg. Élelmes szélhámosoknak, a kik hivatásukat magaslátan akarnak állani, lépeint kell tartaniok a tudomány, főképen a technika haladásávnál. Sőt nem egy esetben megelőzik a tudományos felfedést és olyan vívmányokkal csapják be a hívő embereket, a melyeket meg föl sem találtak. Ezek köze tartozik a rádiumból készült szemüveg is, a mellvel egy orosz-orozági szélhámos társaság tett szert igen csinos jávedelemre. Ez a társaság Rigában működött és onnan körlevelekkel árasztotta el az országot, a melyekben az említett szemüvegeket ajánlják megvételre. Ennek az új-talajta okulariumnak, vagy csipetűnek, mint a társaság mondja, a sajátosága, hogy a legrejtettebb dolgokat is fölfedi és így különösen ajánlatos környajutékosok számára, a kik tudni óhajtnak, hogy hány albó, vagy király van az ellenfél kezében. A szétküldött árjegyzekben a szemüveg árát 40 rubelben szabták meg, a szubházi messzelátót 60 rubelben, sőt ajánlottak rádiummikroszkópot is, a melyért kétezer rubelt kértek. Am ezek a nagy árak ne riasszanak vissza senkit a vásárlástól, mondotta a körlevél, mert a fizetés feltételei igen kedvezők. Az árú átvételekor csak 30 százalékot kell megfizetni, a torábbi hetven százalékra három évi halasztást kap a vevő. Jellemző, hogy a megfizetett hármincz százalékból is sok ezer rubel gyűlt össze a szélhámos társaság pénztárába. A becsapott emberek küldtek is egyszerű szemüveget, vagy messzelátót és hozzá vagy utóféle folyadékot, a melyet valami értéhetetlen utasítás szerint kellett fölhasználni. Iff aztán a vevő arról panaszkodott, hogy még mindig nem lát bele felebarátjának a székébe, még neki tett szemerebányást, hogy a folyadékot rosszul alkalmazta és elrontotta a szemüveget. Hónapokig garázdálkodtak a rádium jegyében s szélhámosok, míg most rendőrkésre kerültek.

A pápuák és a lélek. Egy angol tudós nemrégiben nagyon érdekes fölvizást tartott a pápuáknak a lélekről való fölfogását illetően. Kiténik Lan-itmau előadásából, hogy a pápuák pszichológiájában a lélek azonos fogalom a portre árnyékával, Gondolkodásuk olyan ezoros összefüggésbe hozza az árnyék és a lélek fogalmát, hogy szentül hiszik, hogy ba az embert valami ellensége hamis világításba helyezi, könnyű azerrel el tudja lopni a lelkét. A legtöbb pápus azt hiszi, hogy a lélek a szemben lakik, de vannak ellenbőlesek is, a kik arról vannak meggyőződve, hogy a lélek az ember hátára lapul; ezek aztán nem is mernek a hátukon aludni, nehogy a lelküket agyonnyomják. A fáradt ember lelke sőtálni ment s még new tért vissza barangolásából. A lusta ember lelke elszik s akkor ébred föl, a mikor az illető dolog után néz. A beteg pápus lelke nagy veszedelemben van: könnyen ellopható; azért ajánlatos, hogy a ki beteg, minél kevesebbet aludjék, mert ha a nagy tolvaj elveszi a lelkét, sobu se ébred föl többé.

Hol van a föld legnagyobb átmérője. Ezzel a kérdéssel foglalkozik Henkel egy folyóiratban. Megmutatja mindenekelőtt, hogy ez a legnagyobb átmérő nem mehet keresetül a Himaláján. Igaz ugyan, hogy itt van a föld legmagasabb hegyei, melyeknek magassága közel van 9000 méterhez, azonban az átmérő ellenközö vége a Csendes-Óceánba esik 2000 méternyre a tenger

színe alá. Azonkívül tekintetbe jő az is, hogy a Himálaj 28 foknyira esik északra az egyenlítőtől, tehát oly helyre, a hol már az egyenlítői ándorodás nem érezhető. Henkel kimutatja, hogy a föld legnagyobb átmérője csak az egyenlítő vidékén kereshető. Számítása szerint a Csiboraasszó csúcsán magy. kereszttül, a mely csúcs 6139 méterrel emelkedik a Csendes-Óceán fölé. Ellenkező vége Szumátra szigetének egyik eléggé magas hegyvidékére esik. Ez az átmérő 127611 kilométer.

Nők az orosz vasúti szolgálatban. Oroszországban az idő szerint külön bizottság foglalkozik azzal a kérdéssel, mennyiben lehetne a női alkalmazottak működési terét az orosz vasutaknál kibővíteni. A bizottságnak ez ügyre vonatkozóan a különböző vasutak részéről beható és terjedelmes jelentések állanak rendelkezésre. Ezek általában véve a női alkalmazottaknak az eddiginél nagyobb mértékben való foglalkoztatása mellett foglalnak állást. A jelentésekben különösen hangsúlyozzák a női alkalmazottak józanságát, értelmességét és üzleti jártosságát. Emellett azonban többrendbeli kifogást is hoznak fel a női szolgálati tevékenység nagyobb kifejlesztése ellen. Így hivatkoznak a nő gyengeségeire, a melyek miatt egyes szolgálatok ellátására alkalmatlan, továbbá idegességére, a mely gyakran hisztériává fejlődik és a mely a férfakkal való együttes szolgálatot, különösen a midőn az ügyek gyors elintézéséről van szó, tetemesen megnehezíti.

Eltörhetetlen üveg. Rendkívül fontoságu felfedezést mutattak be a napokban Londonban, az eltörhetetlen üveget, mely három réteghől van összetéve. Két üveglap közé egy vékony xylonüt lemezt helyeznek, ragasztóanyagot glykosest használva és az egészet erős víznyomással összepréselik. A bemutatásnál egy kétfonos vasgolyót négy méter hosszú fonálon függőzettek fel és a golyót ingamódra megmozgatták. Ha közönséges vastag üveghez ütődött a golyó, az üveg ezer darabra tört szét. A drótüveg is darabokra pattant. Az eltörhetetlen üveg csak koppant egyet. A puskagolyó az egy ujnyi vastag üvegről visszapattant és csak három repedést ütött rajta, míg egy másik ép olyan messziről kilőtt puskagolyó hat ujnyi fát könnyen átütött. Az új üveget állítólag gyémánttal sem lehet átvágni.

Szerkesztői üzenetek.

A szerkesztőség a szolgálattal kapcsolatos kérdésekre és névtelen levelekre nem válaszol, kéziratot vissza nem ad, levélben pedig csak igen kivételes oly esetekben válaszol, ha a válasz — kényességénél fogva — nyilvánosan meg nem adható. Kérjük ennél fogva olvasóinkat, hogy leveleikkel helyeget ne killdjenek.

X. XX. K. I. Az 1875. évi XXIX. t.-cz. szerint nem tartozik fűstül.

P. P. ny. csendőr. 1. Az illető parancsnok felfogásától függ.

Ha főváros, olvasni a nyugdíjat. 2. Nem jár.

Hegyesítés. Az a le rendfőkezesetől visel.

B. J. 36-ik Jövő táncszal vagy azétán.

Katonás. 1-3. Szolgálati ügyek. 4. Nem lehet. 5. Nem!

F. A. csendőr. Ha a férj az övé szolgál.

Cs. F. 3. 1. Átvétel teljesen bizonytalan. 2-5. Nem ismerjük anyakönyvi adatait, fordítjon tehát valamely cseppathoz. 6. Nem ismerjük minőségnyvát és büntetési lapját, nem adhatunk tehát véleményt.

Forró csendőr. Úgy tudjuk, hogy kötelesek kiszolgálni.

H. 21-ik.

R. S. 1. A pót-zárnyparancsnoksághoz. 2. Igen.

15. Attól függ, hogy ki veszi föl az átalányt.

T-1 óra 4. 1-2. Nem gyakorol a ruzsáltásra befolyást.

3. Nem.

K. F. Dörbészés a laktanyában tilos.

M. J. 1. 2. Az üres helyektől függ. 3. Talán. Az illető hivatal szolgálati viszonyaitól függ. 4. Nem.

Magyarlapos. Csak felsőkérvénnyel fog sikerülni. Okmányokkal írásbeli behívás stb. igazolható.

Hóber. Nem.

M. J. 1. 840 kor. nyugdíj és 200 kor. kárbónyúlaj. 2. A szolgálati idő 18-ik életévéről számol.

V. J. A családi pótlék illetékes.

B. F. csendőr. A tiszteknek igen.

F. A. ny. csendőr. Nő volt csendőroket nem viszünk vissza.

Mittraudjai óra. 1. Nem. 2. Nem lehet. 3. A líró ág felfogatól függ. Mi kísérletet látnak fennfőregni.

Hű csendőr. 1. A főnökök egészen nyugodtan elvégezhetik.

2. Az, a ki fölveszi az átalányt. (Fokozati illetéket).

D. J. Múltan nem szolgált három évig, a kere zéro nincs igénye.

1884. G. J. 1. Állománygyarapodlag lesz kifizetendő. 2. Fenti üzenet annak is szól.

Vitaközök. 1. Fenti D. J. általi üzenet az ön esetére is alkalmazható.

Mezőség. Olvassa el az illetékeséb. 34. §. 2. pont utolsó bekezdését.

Magyar Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára

Köztisztviselői kölcsönök törles tére.

Előlegek értékpapírokra.

Családi házak és telepek létesítése.

részvénytársaság

Budapest, VII., Rákóczi-ut 76. sz.

☎ Telefon 153-44. szám. ☎

Alaptőke 1.000,000 korona.

Kölcsönök lakbérletiltás ellenében.

Külföldi pénznemek értéke és eladása.

Sorajegyeknek rész letre és középszerűre való eladása.

Felfogadunk betéteket takarékpénztár könyvekre 1 Oly lakbérleteltől utób, melyeket hat hónap felmondási idő leköszése nélkül helyeznek el (törlesztésnél, 6%) helyi kamattal (betétek) (A tökélykamatadó levonásával) 2 Oly betéket, melyeket a tökélykamatadó levonásával 3 Oly betéket, melyeket a tökélykamatadó levonásával 4 Oly betéket, melyeket a tökélykamatadó levonásával (A tökélykamatadó levonásával)

Fellegel nyújtunk értékpapírokra, sorajegyekre, vidéki értékek részvényekre.

Személyi kölcsönöket felajánlunk levelezés mellett vagy felajánlunk biztositék ellenében, jó nyomas kamattal (betétek) Utalványok, intenzívnyek és elnyek beszedését vállaljuk (igen mérsékelt költségek felszámításával)

Veszünk és adunk értékpapírokat, idegen pénzeket.

HIVATALOS RÉSZ.

SZEMÉLYI ÜGYEK.

Athelyezettettek:

1913 december hó 1-ével:

Sikorszki Zsigmond, V. számú csendőrkerületbeli százados, ipolyeági szárnyparancsnok; és

Nemessányi Lajos, VII. számú csendőrkerületbeli főhadnagy, brassói ideiglenes szárnyparancsnok: kölcsönösen.

szamosfalvi Panajott Sándor, VI. számú csendőrkerületbeli főhadnagy, a pozsonyi 13. honvédelmi alvezérek tartálékába.

Rang: 1913 május 1.

Kinevezettek:

1913 december hó 1-ével:

csendőr törzsőrmeisterekké:

Pilinger József őrmester, (1. rangszám) az V.,

Kóka András " (2. ") és

Ivankevics Béla " (3. ") a VII. sz.

csendőrkerület állományában.

Okiratilag megdicsértettek:

A m. kir. honvédelmi miniszter ur által:

Rozsnyay Béla, m. kir. IV. számú csendőrkerületbeli, a m. kir. nagyváradi országos csendőriskolába tartósan vezényelt százados, szárnyparancsnoki minőségben teljesített kitünő szolgálataiért.

A m. kir. I. számú csendőrkerületi parancsnokság által:

Jakobos Pál őrsvezető ez. őrmester, a balkáni háború tartama alatt a határvédelmi szolgálat terén kifejtett buzgó és eredményes tevékenységeért.

Virág József próbacsendőr, az 1913. évi július hó 18-án Zilah rendezett tanácsu városban pusztított árvíz alkalmával, hat ember életének a vízbefulástól való megmentése körül fáradozott járőrvezetőjének hathatós támogatásáért.

A m. kir. III. számú csendőrkerületi parancsnokság által:

Péczeli János őrsvezető ez. őrmester, az orvadászat meggátlása és a vadászok üldözése körül kifejtett igen eredményes és fáradhatlan tevékenységeért.

Hatala Mihály őrmester, Szopkó András csendőr ez. őrmester, Németh József, Ladányi József és Belső Károly csendőrök, a folyó évi augusztus hó 6-áról 7-ére menő éjjelen a hevesmegyei Szarvaskő és Felnémet községekben felhőszakadás folytán bekövetkezett árvízveszély alkalmával az élet- és vagyonmentés körül tanusított bátor és önfeláldozó szolgálataikért, valamint a kirendelt hatóságok közegének hathatós támogatásáért.

Nyilvánosan megdicsértettek:

A m. kir. I. számú csendőrkerületi parancsnokság által:

Mihálydeák János őrsvezető ez. őrmester és Graicza Győző csendőr, az 1912. évben dühöngött ciklon által teljesen tönkretett bálványosvaraljai őrs újbóli felállítása körül kifejtett odaadó tevékenységükért.

Borza Simon és Biró József I. csendőrök, a balkáni háború alkalmával fennállott feszült politikai mozgalmak ideje alatt őrsparancsnokuk hatbatós támogatásáért, illetve azok által kiadott rendelkezések pontos végrehajtásáért.

A m. kir. III. számú csendőrkerületi parancsnokság által:

Kisa János II., Kóka Sándor őrsvezető ez. őrmesterek, Szalai Károly, Kadarkuti János, Sebestyén János II., Ivanich Károly, Udvari Antal, Gazi János, Antal János, Hegedűs Vincze, Dörnyei Ferencz, Erdélyi Márk, Kollár Gyula, Roska Imre, Kő József, Szűcs Ferencz, Dorogi Márton, Szabó György I., Acsai József, Bordács Mihály, Bruder József, Dömötör József, Győri János, Laner István, Novogradecz Pál, Soltész István, Sóti István, Nagy István III., Pongrácz József és Takács Vincze csendőrök, az 1912—1913. évek folyamán lezajlott szerb nemzetiségi mozgalmak alatt a rend fenntartása és az államellenes cselekmények meggátlása körül tanusított buzgó, eredményes és fáradhatlan tevékenységükért, valamint őrsparancsnokuknak ez irányban hathatós támogatásáért.

Előléptettek:

1913 november hó 1-ével:

őrmesterekké:

a m. kir. IV. számú csendőrkerület állományában:

Antal György, Debreczeni Gyula, Katona Miklós őrsvezető ez. őrmesterek;

őrsvezető ez. őrmesterekké:

Kovács Kálmán, Papp Sándor, Lendvay János, Simon József és Marosán Miklós csendőr ez. őrmesterek.

Katonai szolgálati jellel elláttattak:

Az I. osztályu legénységi katonai szolgálati jellel elláttattak:

a m. kir. II. számú csendőrkerület állományában:

Scherer Ede járásőrmeester, 1913 november 16-án;

a m. kir. III. számú csendőrkerület állományában:

Lugosin Simon őrsvezető ez. őrmester, 1913 november 16-án.

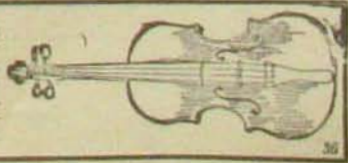
A II. osztályu legénységi katonai szolgálati jellel elláttattak:

a m. kir. I. számú csendőrkerület állományában:

Vincze Márton csendőr ez. őrmester, 1913 november 14-én;

Villamos és gőzerőre berendezett gyár átvétel nem képes olcsón főm és jó hangszert szállítani, mint **REMENYI MIHÁLY**, a Ludovika Akadémia házi hangszerkészítője. Azért ne vásároljon semmiféle hangszert, legyen az hegedű, gordonka, zimbalmó, harmonium, harmonika, fa-, rézfuvó-bongoró, húr, stb., míg Reményi legújabb képes kézikönyvét át nem olvasta, mely ingyen és bérmentve küldetik **Budapestről, Király-u. 58.** Külön költségvetés díjazással, kivétel a világ minden részébe nagyban és kicsinyben. Az összes hangszerek javítása szakszerűen és olcsón. — Minden hangszerről külön-külön árjegyzék kerendő.

a m. kir. II. számú csendőrkerület állományában:
 Desző Imre, Horváth István I., Zolnai Antal őrsvezető cz. őrmesterek, Pilbáth György, Csoszor József, Pálhegyi Albert csendőr cz. őrmesterek, Kiss G. Lajos, Balázei Lajos, Kovács Lázár, Kolek Márton, Dombovári György, Király József, Lukács Dénes és Afra Ferencz csendőrök, 1913 november 16-án, Biró Imre őrsvezető cz. őrmester és Tanka Bálint csendőr cz. őrmester, 1913 november 25-én;

a m. kir. III. számú csendőrkerület állományában:
 Török Dávid, Palóczky József csendőr cz. őrmesterek, Bosnyák Demeter és Czeider Imre csendőrök, 1913 okt. 7-én, Homola János csendőr 1913 október 8-án, Ferge Imre csendőr cz. őrmester, 1913 november 8-án és Császár Sándor csendőr, 1913 november 15-én;

a m. kir. IV. számú csendőrkerület állományában:
 Makaria Sándor csendőr, 1913 november 7-én;

a m. kir. V. számú csendőrkerület állományában:
 Répás József őrsvezető cz. őrmester, 1913 október 28-án, Hény László csendőr 1913 november 9-én, Nemez Ágoston csendőr cz. őrmester, 1913 nov. 12-én, Varga János II. csendőr, 1913 november 15-én és Molnár Gyula csendőr cz. őrmester, 1913 november 17-én.

SZÁNTÓ JÓZSEF

kerékpár, gramofon SZEGEDEN, a városi gépek áruháza. SZEGEDEN, a városi bérpalotában.

a csendőr-testület 18 év óta az egész országból vásárol nálam. 10,000 elismerő-levél, Jeles kiadványok: Elvem: Nem olcsóságokkal versenyezni, hanem kitűnő árut szállítani. :: Egyedül áll képviselőim Eredeti Pathé tűnőlével beszélgőp és lemezel ::

HELIOAL, PREMIER, POSTIELON, BRITANIA és hegyi kerékpárokból, kerékpár szerelések és gummikből, csendőrági varrógépekből, órási választék mindenkor. Lemez választékot készítek külföld. Képes nagy árjegyzék és kotta-jegyzék díjtalan :: ::

Eredeti gramofon- és gép és angyalos lemezek. Pontos címet kérek, mert több hasonnevű egyén van Szegeden,

FOGAK

A kinok műfogra, fogburásra, vagy fogtömésre van szüksége, az forduljon bizalommal lenti című fogmüterméhez, mely 10 éves fennállásával jó hírnevet szerzett és a közönség teljes bizalmát sikerült elnyernie. Patent. szájpadlás nélküli fogcsokor és egyes fogak. Csapos fogak. 22 kar. aranykoronák. Foghasas fájdalommentesen 2 K. Fogtömés arany, platina, ezüst és csementtel 4 K-tól. Fogtisztítás hófehérre 2 K. Az általam készített fogak szonnal megszokhatók, rágásra kitűnően alkalmasak. Szagot nem kapnak. Tíz évi irábeli jóállás.

A t. csendőrségnek külön megállapított rendkívül olcsó árak! Telefon: József 41-16.

FENYVESI JENŐ
 ÁLL. VIZSGÁZOTT FOGTECHNIKUS FOGTECHNIKAI MÜTERME
 Budapest, VII., Thököly-út 22. I. em.

ÓRÁK, ÉKSZEREK, GRAMOFONOK, LEMEZEK RÉSZLETFIZETÉSRE IS!

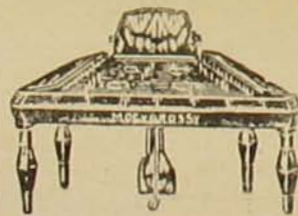
Legkifűnőbb lemezek 2-50 K. részletre 3- K. Míg a készlet tart óráis Reklam. gramofon, 60 cm. es tálcákkal, 6 lemezzel, készpénzfizetésre 40.- K. Villamosáseblámpa 2 K. Elem (Batteria) 9 havi égeti tartással 80 fill. Legjobb (benzin, tüsgyújtó) 70 fill. 2.- K és 2-40 K. ValcdScrump labdik 1-es 3-60, 2-es 4-60, 3-as 5-50, 4-es 6-50, 5-6-es 7-50 K. Erősebb 12 rész ből álló, 1-1 K-val drágább. Liga Scrump, dupla gumival, 14 K. Angel Footbill-czipő 9 K-tól feljebb, stb. Éskák, Betűs gyűrűk tüzaranyozással 80 fillér. 14 karátos aranyból 4-50 korona. Strapa órák 5 koronától feljebb. Számítalan elismerő levél. Uj órákért, gramofonokért 10 évi javításokért 5 évi jóállás, Tört aranyat, ezüstöt, órákat vagy becserelelek.

Képes árjegyzék ingyen. Róth József, chronometer és műórák. Szeged, Dugonjor-tér 11.

Képes árjegyzék ingyen.

Czimbabalom

Számos kitüntetés a jó munkáért. Árjegyzék ingyen.

Legjobb szobai, műszerkezelt, részletek is. Csodaerős, hosszú hangú gramofon (beszélőgép) 25 korona 5 feljebb. — Hozza: Fedák Sári, Király, Róza, Borozel, Bonci, Caruso-tól legújabb lemezek 2 K 50 f.

Hegedűk világ hírnök mesterek hú utánzatol.

Fuvolák, tárogatók, citerák, harmonikák stb. Hurok. Javítás műterem stb.

Mogyorossy Gyula
 kir. szob. hangszorgyár,
 Bpost, VII., Rákóczi-út 71.

VÁRNAY ÉS FIA

Budapest, VI., Gyár-u. 26. sz. (Gyár-utca és Horn Ede-utca sarkán.)

Szives tudomásul, hogy ízlethelyiségünket, 1913. évi november hó 1-én VI. ker., Gyár-utca 26. szám alá (Gyár-utca és Horn Ede-utca sarkán) helyeztük át.

Szives tudomásul, hogy 1914. évre szóló, közkeveltségeknek örvendő előjegyzési naptárainkat rendelbinknek díjtalanul küldjük meg, a rendelések beérkezése sorrendjében.

Könyvnyomda, könyv-, papir- és írószer-kereskedés, a magyar kir. csendőrségi hivatalos nyomtatványok és felszerelési cikkek legnagyobb raktára.